

Sam Bozzo a jeho putovanie za „modrým zlatom“

Sam Bozzo (vpravo) s producentom Markom Abcharom na svetovej premiére filmu *Blue Gold: World Water Wars* na festivale vo Vancouveri (október 2008)

Pôvodne chcel nakrútiť pokračovanie sci-fi filmu *Muž, ktorý spadol na Zem* (*The Man who fell to Earth*, 1976, réžia Nicolas Roeg, námet podľa románu Waltera Tevisa) a predstaví v ňom Zem v budúcnosti, na ktorej sa tiež minie voda. Stalo sa však niečo, čo zmenilo jeho rozhodnutie. Zistil, že skutočnosť je oveľa horšia, ako sci-fi, ktoré sa chystal napísať a nakrútiť... Mal kameru, ktorú dostal od Kevina Spaceyho za výhru v súťaži krátkych filmov. Našiel si sponzora na financovanie filmu, tak zaplatil prístroje, lístky a hotelové izby svojimi kreditnými kartami. V noci predtým, ako mal začať nakrúcať, sponzor odstúpil. Práve sa chystal zobudiť manželku a povedať jej, že musí zrušiť nakrúcanie a vrátiť tovar, keď na ceste do spálne našiel stáť v hale ich trojročného syna Ethana, ktorý sa zobudil zo spánku a povedal: „Som smädný.“ Podal mu pohár vody a šiel do postele. Manželke o ich finančnej situácii nepovedal nič. Ráno sa sám vydal na dobrodružnú cestu. Na cestu, ktorá ho navždy zmenila...

Takto sa začalo putovanie amerického filmára, režiséra Sama Bozza za hľadáním pokladu zvaného *Blue Gold*. *Modré zlato*. Jednoducho, voda... A nakrútil dokumentárny film *Blue Gold: World Water Wars* (*Modré zlato: Vojny o vodu*). Tento film, ktorý režíroval aj redigoval, je jeho druhým celovečerným dokumentárnym filmom. V prvom sa zameriava na počítačových hackerov, vyrobili ho v Trigger Street Productions a narozprával ho známy herec Kevin Spacey.

V Umeleckom centre pre dizajn (Art Center College of Design - Alumni) Sam Bozzo napísal, režíroval a upravil tri krátke filmy, ktoré získali medzinárodné ocenenie a boli premietané v káblových televíziách Sundance Channel a Showtime, na medzinárodnom filmovom festivale v Toronte a na festivale nezávislých filmov Sundance Film Festival. Patrí tiež medzi top 10 režisérov Project Greenlight, je románopiscom a autorom niekoľkých celovečerných filmov, ktoré nakrútil v rámci svojej spoločnosti Purple Turtle Films.

Inšpiráciu k filmu *Blue Gold: World Water Wars* ste čerpali z knihy Maude Barlow a Tonyho Clarka. Čím na vás táto kniha zapôsobilá, že ste sa rozhodli nakrútiť podľa nej film?

Vo vedecko-fantastickom filme *Muž, ktorý spadol na Zem* Daniel Bowie skvele zobrazil mimozemšťana z planéty, na ktorej sa minula voda. On z nej odišiel. My nemôžeme. Iróniou osudu práve počas prípravy a písania pokračovania tohto filmu, môj producent Si Litvinoff ob-

javil knihu *Modré zlato: Boj proti hromadnej krádeži svetovej vody* (*Blue Gold: The Battle Against Corporate Theft of the World's Water*). Bolo hrozné zistiť, že to, čo sa teraz deje na našej planéte, je oveľa horšie, než to, o čom sme uvažovali v science-fiction.

Váš film mal premiéru vlni na festivale vo Vancouveri. Kde všade odvtedy sa film premietal, aké boli a sú naň reakcie?

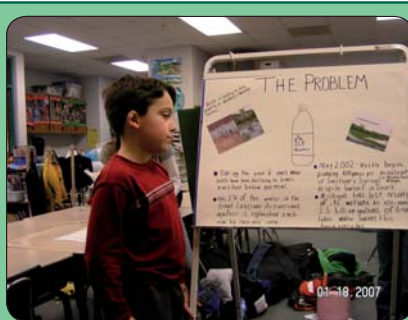
Martin Robertson, aktivista a producent, strávil štyri mesiace organizovaním 101 premietaní *Blue Gold* v 37 krajinách! Neskôr som sa dozvedel, že mu bolo di-

agnostikované posledné štádium rakoviny a on vedel, že jeho čas sa kráti. Čítal však, že tento film je veľmi silný, a preto to robil. Každého premietania sa zúčastní niekto, kým film skutočne zatrasie a koho poučí, kto mi povie, že nemal predstavu o skutočnej situácii s vodou

na našej planéte a ďakuje mi, že som urobil ten film. Ak čo len jedna taká osoba sa nájde na každom premietaní, film budem považovať za úspech.

Pri filmovaní ste prešli asi desiatimi krajinami...

Pri cestovaní som si rýchle uvedomil, že keď som písal scenár, mal som údaje len z druhej ruky, ale ak som chcel zdokumentovať tento horor vo filme, musel som ísť k zdroju. Pritom som musel podplatiť mexických strážnikov, aby som mohol nakrútiť, ako surovými splaškami polievajú poľnohospodársku pôdu. Potrebné bolo tiež vyšetrenie vraždy iného tvorca dokumentárnych filmov, ktorý sa snažil chrániť vodu v Afrike pred jej plynutím pri pestovaní ruží v ružových sadoch. Kvôli tomu bolo treba cestovať hlboko do Afriky, kde ženy prinášajú vodu zo vzdialenosti niekoľkých míľ a bieli muži sú takmer pravidelne unášaní. Keď som tam prechádzal cez kontrolné stanovišťa ozbrojenej polície, krčil som sa, aby som sa vyhol odhaleniu a nemusel viac uplácať políciu... môj fond na úplatky vysychal rýchlejšie než zásoby vody na Zemi... Môj sprievodca na mňa kričal, aby som si sadol a nikdy sa nezohýnal! Ak policajti uvidia bieleho muža, ako sa krčí, budú predpokladať, že bol

Slovenská premiéra na Envirofilme 2009

Modré zlato: Vojny o vodu
Blue Gold: World Water Wars

V každom kúte zemegule čoraz viac znečisťujeme, odvádzame, čerpáme a plytváme našimi obmedzenými zdrojmi pitnej vody. Počet obyvateľstva rastie, rovnako aj rozvoj technológií. Prudko sa rozvíjajúce poľnohospodárstvo, bytová výstavba a priemysel zvyšujú požiadavky na pitnú vodu, ktoré prekračujú zásoby. Dôsledkom toho sa rozširujú púšte na Zemi. Veľké korporácie kvôli zisku nútia rozvojové krajiny privatizovať vodné zdroje. Investori z Wall Street sa zameriavajú na odsolovanie a na projekty hromadného exportu veľkých objemov vody. Skorumpované vlády využívajú vodu na ekonomické a politické ciele. Objavuje sa vojenská kontrola vody a vzniká nová geopolitická mapa a nové formy moci, ktoré pripravujú pôdu pre vojny o vodu. Mnoho ľudí na svete bojuje o svoje základné právo na vodu, a to cez súdne prípady k násilným revolúciám, dohodám OSN, revidovaným ústavám a miestnym protestom na základných školách. Maude Barlow, prvá poradkyňa pre vodu v OSN, vyhlasuje: „Toto je naša revolúcia, naša vojna.“ Hranica bola prekročená, keď sa voda stala tovarom. Prežijeme?

USA 2008, 90 minút

Podľa knihy Maude Barlow a Tonyho Clarka *Modré zlato: Boj proti hromadnej krádeži svetovej vody* (*Blue Gold: The Battle Against Corporate Theft of the World's Water*)

Producenti: Mark Achbar a Si Litvinoff

Rozprávač: Malcolm McDowell

Scenár a réžia: Sam Bozzo

obeťou únosu a jednoducho zastrelia každého v aute, vrátane rukojemníka.

Íšlo vám o život. Riskovali ste. Prečo?

Prečo som toľko riskoval? Moje vedomie mi hovorí, že som robil tento film pre širokú verejnosť, ktorá nevie o tomto probléme a mala by sa to dozvedieť, kým je ešte čas na zmenu. Moje podvedomie mi hovorí, že som to robil pre môjho syna. Ale kdesi ešte hlbšie viem, že som to robil len z jedného dôvodu. Zdá sa mi, že jediné, čo nás vo vzťahu k životnému prostrediu znepokojuje, sú emisie skleníkových plynov a globálne otepľovanie. Ale my prežijeme globálne otepľovanie. Svet bude iný, ale my tu stále budeme. Nakrútil som tento film o vode, pretože globálne otepľovanie sa spája s otázkou „ako“ žijeme, zatiaľ čo vodná kríza s otázkou „či“ vôbec prežijeme.

Akú úlohu vo vašom filme zohráva známy herec Malcolm McDowell?

Malcolm McDowell je rozprávač. Ja využívam expertov na prerazovanie presvedčivých argumentov a hlas Malcolma premostuje jednotlivé časti a ponúka otázky, ktoré vedú k diskusii. Páči sa mi jeho hlas a to, že jeho predchádzajúce role nie sú rolami bežných ekologicky „dobrých chlapcov“. Voda je bojom pre každého, dokonca aj pre malého Alexa.

Dnes už vieme, že voda bude v blízkej budúcnosti natoľko vzácna, že jej nedostatok môže spôsobiť vojnové konflikty. Načrtáva váš film východisko, spôsob, ako tejto katastrofe zabrániť? Keď sú ľudia smädni, nemôže byť mier na Zemi...

Vynaložil som veľké úsilie na prezentáciu riešení problémov. U väčšiny dokumentárnych filmov, ktoré som videl, ma znepokojuje, že úplne ignorujú tretie dejstvo, alebo jednoducho len uvádzajú niečo, čo môžete urobiť. Má to však len malý prínos, napríklad svet smeruje k

dobe ľadovej, tak si kúpte hybridné auto... Nechápte ma zle, ja mám dve hybridné autá, ale považujem za nezodpovedné, keď filmoví tvorcovia neukončia príbeh, a to bez ohľadu na to, či ide o fikciu alebo nie. Tvrdilo som, aby som našiel hmatateľné, skutočné riešenia a preskúmal ich s rovnakým dôrazom, ako som skúmal problémy. Mnohé dokumenty prezentujú veľký problém, a potom povedia, teraz choďte a protestujte proti problému... Ja som nechcel urobiť film o proteste. Ja som chcel urobiť film, ktorý „je“ protestom.

Myslíte, že hospodársky vyspelé a bohaté krajiny sveta sa zrieknu čo i len časti svojho blahobytu a budú ochotné uzavrieť nejakú zmluvu, dohodu v prospech zachovania dostatku pitnej vody pre všetkých ľudí na tejto planéte?

TO JE JEDINÉ riešenie! Globálna legislatíva. Uruguaj je prvá krajina, ktorá zmenila svoju ústavu a uvádza v nej, že na vodu majú právo všetci v krajine a nemôže byť vlastnená ani predaná za účelom zisku. Maude Barlow je v súčasnosti prvou poradkyňou pre vodu v OSN a dúfame, že bude schopná naštartovať proces globálnej legislatívy na medzinárodnej úrovni, pretože to je jediná cesta ako riešiť tento problém.

Vaša manželka je Slovenka. Odkiaľ pochádza a kde ste sa zoznámili?

Moja manželka je z Bardejova. Stretol som ju, keď som žil niekoľko rokov v Prahe. Slovensko navštevujem každých pár rokov. Napokon, jedným z aktérov môjho filmu je Slovák, Michal Kravčík z Košíc, ktorý vytvoril alternatívu, Modrú alternatívu, voči vybudovaniu priehrady Tichý potok zadržiavaním vody. Jeho riešenie je kľúčom k svetovej kríze s vodou, ak bude možné aplikovať legislatívu na prinútenie krajín, aby prijali jeho riešenia.

Anna Gudžová

Foto: archív Sama Bozza

Michal Kravčík, jeden z aktérov filmu Blue Gold: World Water Wars

Michala Kravčíka poznáme predovšetkým ako zakladateľa mimovládnej organizácie (MVO) Ľudia a voda (1991). Vodu „vyštudoval“ na Stavebnej fakulte Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (odbor vodné hospodárstvo). Jeho život je spätý s vodou a jeho životným krédom je Zastavme vysušovanie kontinentov modrej planéty. V rámci aktivít MVO Ľudia a voda sa zaslúžil o zastavenie sporného vodného projektu – priehrady na Tichom potoku. Je koordinátorom projektu Voda pre 3. tisícročie a v súčasnosti pracuje aj na rozvojových projektoch v znevýhodnených oblastiach Slovenska (projekt Dedina 3. tisícročia). V roku 1999 bol ocenený Goldmanovou environmentálnou cenou, ktorá sa považuje za synonymum Nobelovej ceny v oblasti životného prostredia. Pre MVO Ľudia a voda získal aj mnohé ďalšie ocenenia, ku ktorým mu osobne blahoželali osobnosti ako Bill Clinton, Tony Blair a ďalší. Vďaka svojmu neúnávnému boju za právo na vodu a proti vysušovaniu kontinentov sa dostal do knihy Maude Barlow (prvá poradkyňa pre vodu v OSN) a Tonyho Clarka Modré zlato: Boj proti hromadnej krádeži svetovej vody. A vďaka tejto knihe ho objavil americký filmár Sam Bozza, ktorý na námet tejto knihy nakrútil film Modré zlato: Vojny o vodu.

„V decembri 2006 ma Sam Bozza kontaktoval, že príde na Slovensko a že by rád so mnou spravil krátku rozhovor o filmu o vode, ktorý pripravuje. V januári 2007 sme sa stretli v Košiciach a... ostatné je už vo filme,“ hovorí Michal Kravčík, jeden z aktérov tohto filmu, ktorý sa uvedie na Envirofilme 2009.

Pozvánka Technickej univerzity vo Zvolene na Envirofilm 2009

Volavka popolavá (*Ardea cinerea*), foto: Juraj Žiak

Technická univerzita vo Zvolene má k problematike ochrany prírody a krajiny veľmi blízko. Jej Fakulta ekológie a environmentalistiky sa venuje celej škále tém (technológie spracovania odpadov, ochrane rastlín, živočíchov, biotopov, optimalizácii využívania krajiny atď.), fažiskom záujmu Lesníckej fakulty sú naše lesné ekosystémy, na Fakulte environmentálnej a výrobnéj techniky sa venujú ochrane pracovného a životného prostredia a na Drevárskej fakulte nájdeme tiež environmentálne orientované predmety. Preto je prirodzené, že je Technická univerzita dlhoročným

spoluorganizátorom Envirofilmu. Aj tento rok sme pripravili niekoľko zaujímavých podujatí.

Každé dopoludnie od utorka 13. mája až do piatku 16. mája 2008 privíta záujemcov o premietanie súťažných filmov aula Technickej univerzity. Tradičnými záujemcami o tieto filmy sú prevažne zvolenské základné a stredné školy. Návštevníci budú mať možnosť zoznámiť sa aj prostredníctvom posterov s prácou Fakulty ekológie a environmentalistiky, ako aj jej študentov v oblasti environmentálnej výchovy. Práve z prác študentov už niekoľko rokov zostavujeme

sprievodnú výstavu. Kým v minulých rokoch šlo najmä o práce našich talentovaných fotografov (napr. Juraja Žiaka, Šimona Kertysa) prezentované v Banskej Štiavnici, tento rok sme vo Zvolene pripravili výber karikatúr s názvom **Z nadhľadu** (autori: Ondřej Slavík, Miroslav Očadlík). Tieto budú vystavené v Dome kultúry ŽSR, kde sa budú počas festivalových večerov premietiť nesúťažné filmy z archívu Slovenského filmového ústavu.

Sme veľmi radi, že zápočtová práca z predmetu environmentálna výchova študenta 4. ročníka Lukáša

Čunderlíka **Dva svety – jedna Zem?** našla využitie v praxi. Stala sa súčasťou metodických materiálov pre učiteľov k téme Globálna chudoba (vyšla aj ako DVD príloha časopisu pre environmentálnu výchovu a etiku Ďalekohľad 10/2007). Prácu odprezentujeme ako sprievodnú výstavu tiež v Dome kultúry ŽSR. Prostredníctvom nej sa paralelne zoznámite so životom dvoch mladých žien z úplne odlišných krajín.

Na základe mimoriadne pozitívnych ohlasov na minuloročný seminár O environmentálnej výchove rozprávko pre učiteľky materských škôl sme v tomto roku pripravili na štvrtok 15. mája seminár na tému **Život pre budúcnosť**. S učiteľkami sa pozrieme na Zem očami Malého princa.

Naše aktivity sú súčasťou festivalového programu mesta Zvolen, ktoré pripravuje v tomto ročníku napr. besedu Zvieratá zvolenského regiónu a videopremietanie Ochrana prírody a krajiny (Krajská knižnica Ľudovíta Štúra vo Zvolene, oddelenie literatúry pre deti a mládež), podvečerné premietanie súťažných filmov (Dom Phorum) či večerné premietania (Filmový klub Zvolen v Dome kultúry ŽSR).

Zuzana Gallayová

Fakulta ekológie a environmentalistiky Technická univerzita vo Zvolene

